

Farkas Attila

ELTE ÁJK Politikatudományi Intézet

Témavezető: Tóth Csaba PhD

A pártok teljesítményének mérhetőségéről

I. Bevezetés

Jelen vizsgálat során igyekszem bemutatni, mi a különbség a teljesítmény és a siker között továbbá, milyen szempontok alapján értékelhetjük a pártok teljesítményét. A 2000-es évektől kezdve a nemzetközi szakirodalom jelentősen bővült, köszönhetően a radikális jobboldali és populista pártok előretörésének. Az elmúlt 10 évben – főként Európában – rendkívül gyorsan és meglepetésszerűen erősödtek meg a radikális jobboldali pártok. Ennek okait számtalan szempontból vizsgálták a kutatók, így többféle magyarázat is lehetséges az egyes pártok sikerére. Bár az utóbbi időszakban a legtöbb esetben a radikális jobboldali és *single issue* pártoknál merült fel, hogy a hirtelen jött népszerűségüket vizsgálják, de nyilvánvalóan ezek a vizsgálati módszerek alkalmazhatók a nem radikális pártokra is. Hasonló megfontolások alapján vizsgálhatók a kormányzati teljesítmények, amelyek már jóval komplexebb értékelési szempontokkal rendelkeznek, mint az egyes pártok, annak ellenére, hogy a két terület igen hasonló egymáshoz.¹

Fontos lenne tudnunk, hogy általánosságban mi az, amire azt mondják a kutatók és a szakirodalom, hogy egy párt sikeres. Vajon melyek a siker kritériumai és hogyan függ össze a teljesítménnyel? A kutatásomban erre keresem a választ. A kutatásom elméleti jellegű összefoglaló vizsgálat, melynek során a szakirodalom alapján összegyűjtöm és szintetizálom, mit gondolnak a kutatók a pártok sikerességéről és teljesítményükről.

¹ Gajdusчек 2014; Pesti 2004.

II. Elméleti keret

A kérdéskörben igen nehéz megállapítani univerzális elméletet. Mit nevezünk sikernek? Elsődleges és talán lefontosabb, hogyan tudjuk megkülönböztetni a teljesítményt a sikertől? Tételezzük fel, hogy objektív mércék alapján értékelhetjük egyes pártok teljesítményét. Könnyen előfordulhat, hogy azonos teljesítményt nyújtó pártok nem egyformán sikeresek. A pártoknak elsősorban a saját teljesítményükre van ráhatásuk, de ez még nem azonos a sikerrel. A teljesítmény pártonként változó egyéni mutató, optimális helyzetben objektíven elemezhető adatsor, gondolok itt a például a tudományometriára, vagy éppen egy sportversenyre. Nyilvánvaló, hogy a pártok tekintetében jóval nehezebb ilyen objektív mércét felállítani. Azonban a teljesítményt a választók hajlamosak nem azonosan értékelni, ebből következően az, hogy mely párt lesz sikeres, meglehetősen szubjektív. A siker azon múlik, hogy az egyes emberek mit *gondolnak* egyes pártokról, hogyan értékelik a teljesítményüket. Így lehetséges az, hogy azonos teljesítménnyel rendelkező pártok sikerei mégis különbözőek.²

A siker kritériumainak meghatározáskor tehát először a teljesítményre kell fókuszálni. Teljesítményt értékelni nem mindig könnyű feladat. A legkönnyebb talán a sportokban, hiszen ott többnyire egyértelmű, ki teljesítette a leggyorsabban az adott távot, vagy ki ugrott a legmesszebbre. Ezek igen objektív mércék. A tudományban is igyekeznek hasonló mércéket állítani, azonban ez már láthatóan összetettebb feladat. Ki publikálta a legtöbbet? Kinek a publikációja van a legnagyobb hatással az adott szakterületre? Láthatjuk, hogy ezekben az esetekben a teljesítmény mércéjét már nehéz objektíven meghatározni. S ha a pártokat teszem elemzésem tárgyává, akkor ebben az esetben már alig lehet objektív mércét felállítani teljesítményük mérésére. A feladat nehézsége abból adódik, hogy szinte végtelen azon területek száma, amelyeket összehasonlíthatunk. A következő fejezetekben arra teszek kísérletet, hogy bemutassam, melyek azok a kulcsfontosságú területek, amelyekre érdemes figyelni.

² Barabási 2018.

III. A pártok teljesítménye

A gazdaság

Számos elmélet szerint a gazdasági teljesítménynek van az egyik legnagyobb hatása a pártok sikereire.³ Itt azonban már is problémába ütközünk, hiszen az ellenzékben lévő pártok gazdasági teljesítményét nem lehet meghatározni, hiszen nem ők vannak döntési pozícióban. Legfeljebb az mérhető, hogy a választók mit gondolnak az ellenzékben lévő pártról milyen döntéseket hoznának, ha hatalomra kerülnének, ami szintén bírhat jelentőséggel. De a gazdasági tényezőnél – mint a teljesítményt meghatározó tényező – többnyire azok a pártok vizsgálhatók, amelyek az adott időszakban hatalmon vannak, s ennek vizsgálata jelentős átfedést eredményez a kormányzati teljesítmény értékelésével.⁴

A gazdasági teljesítmény értékelésénél felállíthatunk objektív mércéket is, amelyeket könnyű operacionalizálni. Ilyet lehet a munkanélküliség mértéke, az infláció, a gazdasági növekedés, s ez alapján összehasonlítható az egyes pártok teljesítménye. Azonban ezekbe az elemzésekbe igen nehéz bevonni az úgynevezett külső tényezőket, azaz például a világgazdasági válságokat, természeti katasztrófákat vagy éppen egy egészségügyi vészhelyzetet.⁵ Végül soron a gazdasági teljesítmény minden bizonnyal fontos, de ebben az esetben is igaz az állítás: a siker attól függ majd, hogy a választók ezt hogyan érzékelik.

A gazdasági szavazással foglalkozó tanulmányok és könyvek közül kiemelkedik Michael S. Lewis-Beck *Economics and Elections: The Major Western Democracies* (1990) című könyve, melyben bemutatja a gazdasági szavazás elméleti hátterét.⁶ Amikor valaki a gazdasági szavazás jelenségét vizsgálja alapvetően két problémával szembesül már a kutatás elején. Az első, amire választ kell adnia a tanulmánynak, hogy vizsgálatának a középpontjában a választásokat megelőző időszakra fókuszál, vagy pedig a választás utáni időszakra. A gyakorlatban ez azt jelenti, amikor a választók leadták a voksukat, akkor visszatekintettek-e az előző időszak kormányzására, s ez alapján hozták-e meg a döntésüket, vagy éppen a jövőbe tekintve szavaztak egy bizonyos pártra, jelöltre. Abban az esetben, ha az inkumbens jelölt múltbeli teljesítményét

³ Lewis-Beck 1990.; Anderson 2000.; Gomez & Wilson 2001.;

⁴ Gajduschek 2014.

⁵ Jackman & Volpert 1996.

⁶ Lewis-Beck 1990.

mérlegelik, akkor retrospektív szavazásról beszélhetünk. De a választók valószínűleg nem csak a múlt történései alapján hozzák meg a döntésüket, hanem azt is mérlegelik, hogy a jövőben mire számíthatnak az adott párttól vagy jelölttől, összehasonlítva a többi párttal, jelölttel. A szakirodalom a gazdasági szavazásnak ezt a típusát prospektív vagy jövőbe tekintő szavazásnak hívja.

Amikor 1980-ban Ronald Reagan indult az elnöki székért és az elnökjelölti vitában a regnáló Jimmy Carter demokrata elnökkel vitatták meg a gazdasági kérdéseket, akkor Reagan azt kérdezte a választóktól, ha visszatekintenek az elmúlt négy évre, akkor hogyan érzik, jobban élnek, mint előtte? Magyarországon a 2006-os országgyűlési választások idején is láthattunk hasonló kampányt az akkoriban ellenzékben lévő Fidesztől. Plakátok százai lepték el az országot a „*Rosszabbul élünk, mint négy éve*” feliratokkal.

Ezekből a gyakorlati példákból az következne, hogy amikor a gazdasági szavazás jelenségét vizsgáljuk, akkor elsősorban a választók a saját anyagi, jövedelmi helyzetüket veszik figyelembe. S a szakirodalom egy része azt állítja, ha a saját anyagi helyzetük javult, akkor az inkumbens jelöltre szavaznak.⁷ Ha ilyen típusú választás történik, akkor egocentrikus szavazásnak nevezzük a jelenséget. Azonban szakirodalom másik része ezzel szemben azt állítja, hogy a választók inkább az ország anyagi helyzetét veszik figyelembe a sajátjuk helyett. A szakirodalom ezt a jelenséget szociotropikus választásnak hívja.

Fontos megjegyezni, hogy Anthony Downs híres elmélete szerint nem minden választó tájékozott teljes mértékben, azaz „*raciónalisán tudatlan*”. Ez az elmélet azt feltételezi, hogy a szavazónak nem éri meg akkora energiát fektetnie az információk gyűjtésébe, hiszen szavazata úgyszólván keveset számít a végén, így tehát jobban megéri, ha kevesebb információt gyűjt. Nehezen feltételezhető az átlagos választópolgárokról, hogy pontosan tudják az elmúlt évek GDP, munkanélküliségi, államadósság, vagy inflációs adatait. Ez alapján a választók nagyobb eséllyel az egocentrikus modell alapján adják le voksukat, így a gazdasági teljesítmény értékelésekor a választók szubjektív benyomása érvényesül. Azaz a siker inkább azon múlhat, hogy a választók mit gondolnak a saját anyagi helyzetük javulásáról.⁸

Látható, hogy a jó gazdasági teljesítmény még nem garancia a sikerre, azonban a szakirodalom szerint jelentősen befolyásolhatja azt. Így amikor

⁷ Lewis-Back 1990.

⁸ Downs 1957.

az egyes pártok sikerességét igyekszünk megállapítani, a gazdasági teljesítményt mindenképpen fontos tényezőként szükséges számba venni.

Vezető teljesítménye

Habár a vezetésről gyakran a gazdasági, szervezeti vezetés juthat eszünkbe, a politikai vezetés is igen kiterjedt szakirodalommal rendelkezik.⁹ Elemzésükbe felesleges lenne a nem demokratikus országok vezetőit bevonni, hiszen ezekben az országokban a pártverseny korlátozott, így sem a pártok, sem a vezetők teljesítménye nem értékelhető. Ebből kiindulva a vezetést vizsgálva, a demokratikus vezetésre fókuszálunk. Magának a demokratikus vezetésnek is több altípusát különböztethetjük meg, úgymint deliberatív-részvételi, aggregatív-pluralista, illetve vezérdemokrácia. Az egyes típusok közötti különbségeket több szempontból érdemes megközelíteni.

Három különböző demokrácia elmélet alapján különböztethetjük meg a vezetési stílusokat. Az első ilyen a deliberatív-részvételi demokrácia. Ahogyan a neve is mutatja a deliberatív-részvételi demokráciában lehetőséget biztosítanak arra, hogy az állampolgárok minél szélesebb körben vegyenek részt a döntéshozatalban. A deliberatív jelző magára a folyamatra irányul, azaz a döntéshozatal milyenségére és a „részvételi” mint jelző főként a résztvevő emberek számát helyezi fókuszba. Fő jellemzője, hogy mindenki számára lehetőséget biztosítanak arra, hogy az egyes döntésekre befolyást gyakoroljon. Annak reményében, hogy a deliberáció folyamán egyrészt informáltabbak lesznek a résztvevők, másrészt pedig konszenzusos döntés alakul ki. A vezető arra törekszik, hogy fenntartsa a deliberatív-részvételi folyamatot, a résztvevőket pedig nem a saját önérdekük vezérlik. A morális elveknek fontos szerep jut ebben a vezetési típusban.

Az aggregatív-populista demokráciákban a vezetés leginkább Dahl pluralista elméletéhez áll közel, amelyben a folyamatokat a versengő érdekek indukálják. Downs ezt a jelenséget piaci folyamatokkal írta körül, melyek központi eleme a kereslet-kínálat találkozása. A politikai szereplők, politikusok mozgástere meghatározott, a választás okán korlátozott mandátummal rendelkeznek, azaz felhatalmazták őket bizonyos feladatra. A vezető legfőbb, egyben nehéz feladata, hogy a kormányzást össze tudja kapcsolni az érdekekkel. A vezetők ebben az

⁹ Blondel 1987.; Young 2009.

esetben többnyire követni tudják csak a választók akaratát és azt végrehajtani.

A vezérdemokráciában a vezetésnek kiemelkedő szerep jut. Tulajdonképpen a vezető köré épül a demokrácia, ezt a folyamatot jól körül írja a perszonalizáció fogalma, ami egyre inkább jellemző a modern demokráciákra is. A választóknak lehetőségük van a vezetők leváltására, azonban az elmélet a demokráciával szemben minimális követelményeket támaszt. A vezető szerepe kiemelt, formálja a politikát, kezdeményezőként lép fel az ügyek kapcsán. A deliberatív-részvételi demokráciával szemben az önérdeknek ebben az esetben hangsúlyosabb szerep jut, a választók ebben az esetben alárendelődnek a vezetőnek. A választás a vezetőről szól és a vezető tulajdonságai, motivációja meghatározó ebben az esetben.¹⁰

Látható, hogy már a demokratikus vezetés témakörében is rengeteg vizsgálati lehetőség rejlik, így nem könnyű azonos szempontrendszer létrehozni a vezetők teljesítményének értékelésére. Jean Blondel más aspektusból közelítette meg a vezető kérdését. Aszerint szükséges a vezetőket értékelni, hogy mekkora hatást fejtenek ki a társadalomra. Azaz, az értékelésnek a vezető tettein és a környezetére kifejtett hatásán kell alapulnia.¹¹

Kommunikáció és média

A teljesítmény értékeléséhez szorosan kapcsolódik a láthatóság. A láthatóság alatt nem csak azt értem, hogy a médiában mennyiszer szerepelt, hanem azt is, hogy a közvéleményben mennyiben jelentek meg az általuk felkarolt ügyek. Azonban mennyiség nem minden esetben mérvadó, hiszen egyes pártok gyakrabban jelennek meg a médiában negatív színben feltüntetve, ameddig mások szinte csak pozitív módon. Az egyes napirendek – úgymint a politika, a média és a közvélemény – elemzésével objektív mérce szerint meghatározhatjuk az egyes pártok napirendi teljesítményét.

A napirendek közül legalább hármat érdemes megkülönböztetni. A klasszikus politikai napirend, amely a pártok és a politika napirendjét jelenti. A média napirendje és a közvélemény napirendje.¹² Ezeket a napirendeket egyesével is érdemes vizsgálni, majd az egyes napirendek

¹⁰ Metz 2017.

¹¹ Blondel 1987.

¹² Török 2005.

hatását egymásra vetítve is meg kell nézni. A napirendek vizsgálata lehet az egyik legobjektívebb tényező a teljesítmény értékelésekor. A politikai napirend vizsgálata során érdemes figyelembe venni, hogy az egyes pártok hányszor tudtak megjelenni a politika napirendjén, azaz mekkora volt a napirend kijelölő hatásuk, illetve mennyire sikerült megjelenniük, vagy átvinniük üzeneteiket. A média és közvélemény kutatásakor ez szintén számszerűsíthető. De talán ennél is fontosabb lehet az a szempont, hogy egy párt mennyiben rendelkezik azzal a képességgel, hogy az egyik napirendről a másikra átvigye ügyeit. Az ügyek átvitele a párt teljesítményéről árulkodhat, és jelentősen meghatározhatja sikerességét, amennyiben a közvélemény napirendjére sikerül feltűzniük a párt számára fontos témákat.

A médiát az információk kapuőrének is szokták hívni, ezzel is utalva óriási befolyásoló képességükre. Mivel az esti híradókba vagy a híroldalakra csak véges számú hír kerülhet be, így a média szelekciós folyamatokat működtet.¹³ Ezáltal egyes híreket megvilágít, másokat pedig homályban hagy. Ez az folyamat, amelyre a pártoknak jó teljesítménnyel befolyásuk lehet. Nem kétséges, hogy pártoknak érdekük bekerülniük a médiába, befolyásolniuk a média napirendjét, hiszen így könnyen eljuthat üzenetük a választók széles rétegéhez.

A pártok nem csak a médiától várhatják, hogy üzenetüket eljuttassák a választókhoz, hanem a hatékony szervezettel rendelkező pártok akár alulról szervezve is kifejthetik kommunikációs tevékenységüket. Ez szintén nagyban meghatározhatja egy párt teljesítményét. Példaként olyan helyi ügyben szólalhatnak fel, amelyről azt gondolják, hogy a választók jelentős többségének támogatását bírja, így nem minden esetben vannak a pártok a médiára utalva. S végül bizonyos ügyeknek az élére állhatnak, amelyekről biztosan tudják, hogy a választók többségének támogatását bírják. Ehhez szükséges az adott párt leleményessége, kommunikációban megmutatkozó ügyessége.

Látható, hogy a sikerhez több út is vezethet. Így a politika, a média, a közvélemény napirendjének hármass felosztásban több lehetőségük nyílik arra, hogy kiemelkedő teljesítményt nyújtsanak.

¹³ Mccombs-Shaw 1972.; Weaver et al. 2004.

Törvényalkotás, parlamenti munka

Az egyes országok törvényalkotásáról, parlamenti működéséről szóló kutatások már önálló területtel rendelkeznek a politikatudományon belül is. Sőt, a képviselő, a párt parlamenti munkáját, teljesítményét is igyekeznek a kutatók szisztematikusan elemezni, nem csak hazai, de európai uniós környezetben is.¹⁴ Böcskei Balázs és Molnár Csaba tanulmányában például igen kiterjedten vizsgálta a Fidesz és a Jobbik parlamenti szereplését. A benyújtott és elfogadott közpolitikai javaslatok alapján a két párt egymáshoz való viszonyát elemzik, azaz, hogy a Fidesz mennyiben valósítja meg a Jobbik programját 2010 és 2014 között.¹⁵ A törvényalkotási munka objektív mércéje lehet az elfogadott vagy benyújtott törvényjavaslatok száma, vagy hogy az adott pártnak mennyiben sikerült megvalósítania programját, ahogyan ezt az említett kutatás is górcső alá vette. Sokkal nehezebb az elemzés akkor, ha nem csak mennyiségi, hanem minőségi szempontokat is figyelembe veszünk. Például, hogy az adott párt közpolitikai javaslata mennyiben, milyen minőségben valósult meg. S ahogyan a többi tényezőnél is, a parlamenti munkánál is felmerül a kérdés: vajon a számtalan javaslatból és elfogadott törvényből mennyit érzékelnek a választók?

Külső tényezők

Több olyan külső tényezőt is számba vehetünk, amelyre az adott pártnak igen kevés ráhatása van, tehát saját teljesítményüket nem, azonban sikerüket jelentősen befolyásolja. Úgy is leírható, hogy teljesítményétől függetlenül, adott keretrendszerben kell sikeresnek lennie a pártnak. A következő tényezők tehát a teljesítményt kevésbé, a sikert annál inkább meghatározzák.

Az egyik ilyen külső tényező a szociodemográfia. Az egyes országok szociodemográfiai jellemzői, mint például a választók kora, neme, képzettsége, jövedelmi viszonyai vagy a kisebbségek aránya olyan tényezők, amelyre az adott pártnak nincs hatása, azonban jelentősen meghatározzák a párt mozgásterét és így sikerességét is.

De ide tartozik az ország politikai rendszere is, azaz maga az intézményrendszer. A pártok jó eséllyel más stratégiát választanak, ha

¹⁴ Bíró-Nagy 2015.

¹⁵ Böcskei-Molnár 2017.

például arányos választási rendszerben versengenek, mint ha többségi rendszerben kellene győzniük. Nem csak a választási rendszer befolyásolja a sikert, hanem a politikai rendszer többi intézménye is, beszéljünk akár elnöki rendszerről, vagy pedig parlamentárisról.

IV. Konklúzió

Az egyes tényezők elemzéséből jól látszik, hogy a gazdaság és a média kérdéskörében a teljesítményt külsőleg és belsőleg meghatározható tényezőként vehetjük számba. Ennek oka, hogy a pártoknak teljes mértékben van arra hatásuk, milyen gazdaságpolitikai döntéseket hoznak, vagy milyen kommunikációs csatornákat használnak. Arra viszont kevésbé van hatásuk, hogy milyen világgazdasági folyamatok mennek végbe az adott időszakban, vagy milyen médiarendszerben kell hatékonyan kommunikálniuk. Ezért ezek külső és belső tényezőként is számba vehetők. A vezetés és pártszervezési feladatok, a vezető kiválasztása, a vezetés milyensége és maga a vezető tulajdonságai azonban teljes egészében a párton múlik. Szintén igaz ez a törvényhozási munkára, ahol a pártoknak lehetőségük van arra, hogy beleszóljanak az adott ország életébe, törvényeibe. Az elemzésen során két olyan tényezőt említettem, amelyek külső tényezőként meghatározzák a párt mozgásterét, ez a szociodemográfia és az intézményrendszer. Természetesen az intézményrendszer is átalakítható, ha a párt minősített többséget szerez a törvényhozásban, de ezek a ritkább példák közé tartoznak. Az intézményrendszer sokkal inkább jelenti azt a keretrendszert, amelyben egy párt mozoghat, minthogy aktívan alakítsa.

Összefoglaló táblázat az egyes tényezőkről

Belső tényezők	Külső tényezők
Gazdaság	Gazdaság
Kommunikáció és média	Kommunikáció és média
Vezetés és szervezés	Szociodemográfia
Törvényhozási munka	Intézményrendszer

1. táblázat: A tényezők csoportosítása (saját szerkesztés)

E tényezőkből összefoglalva látható, hogy a belső tényezők, amelyeket aktívan alakíthatnak az egyes pártok, sokkal inkább a teljesítményre vannak hatással, a külső tényezők pedig a sikerre.

Felhasznált irodalom

Anderson, C. J. (2000): Economic voting and political context: a comparative perspective. *Electoral Studies*, 19(2-3), 151–170. doi:10.1016/s0261-3794(99)00045-1

Barabási A. (2018): A képlet – A siker egyetemes törvényei. Libri, Budapest.

Bíró-Nagy A. (2015): EP-képviselők és szerepeik. Közép-európai politikusok az Európai Parlamentben. Doktori értekezés Budapesti Corvinus Egyetem DOI: 10.14267/phd.2016008

Böcskei B. – Molnár Cs. (2017): Kormányon a radikális jobboldal? A Jobbik ígéretei a magyarországi törvényalkotásban (2010-2014). *Politikatudományi Szemle* 2017/1 55-76 pp.

Blondel J. (1987): Political Leadership. Towards a General Analysis. Sage Publications. Beverly Hills, USA.

Downs, A. (1957): An Economic Theory of Political Action in a Democracy. *Journal of Political Economy*, 65(2), 135–150. doi:10.1086/257897

Gajdusчек Gy. (2014): Miben áll és mérhető-e a kormányzati teljesítmény? *Politikatudományi Szemle* 2014/3 pp. 97-116.

Gomez, B. T., & Wilson, J. M. (2001): Political Sophistication and Economic Voting in the American Electorate: A Theory of Heterogeneous Attribution. *American Journal of Political Science*, 45(4), 899. doi:10.2307/2669331

Jackman, R.W. & Volpert, K. (1996). Conditions favouring parties of the extreme right in Western Europe. *British Journal of Political Science* 26: 501–521.

Lewis-Beck M. (1990): Economics and Elections: The Major Western Democracies. University of Michigan Press

Mccombs, M. – Shaw, D. (1972): The Agenda-Setting Function of Mass Media. *Public Opinion Quarterly* 36. 176-187. 10.1086/267990.

Metz R. (2017): A politikai vezetés három arca: A vezetés értelmezési lehetőségei a demokráciában. SZÁZADVÉG 22.:85 pp. 69-90., 22 p.

Pesti S. (2004): Mérhető-e a kormányzati teljesítmény? *Politikatudományi Szemle*, 2004/1-2., pp. 233–253.

Török G. (2005): A politikai napirend - politika, média, közvélemény. Budapest, Akadémia Kiadó.

Weaver, D. – McCombs, M. – Shaw, D. L. (2004): Agenda Settings Research: Issues, Attributes, and Influences. In: Kaid, L. L.(szerk.) Handbook of Political Communication Research. Routledge. New York.

Young, O. (1991): Political leadership and regime formation: On the development of institutions in international society. International Organization, 45(3), 281-308. doi:10.1017/S0020818300033117

Evaluation Approaches for Political Party Performance

Summary

In my article I analyzed the presumed reasons behind party success. First, I pointed out the difference between the term of success and performance. Second, I analyzed the presumed factors behind performance, such as economic performance, communication and media, party leadership and party performance during the legislative work. These were the internal factors of the performance. Third, I analyzed the external factors which were the socio-demographics characteristic of the country and the political system.